

N:o 63.

Ank. till Riksd. kansli den 3 maj 1892, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss kronan tillhörig, i hufvudstaden belägen mark, samt om beredande af nytt kasernetablissemang för lifgardet till häst m. m. (I. A.)

Under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 4 februari innevarande år har Kongl. Maj:t i en samma dag gifven till statsutskottet förberedande behandling öfverlemnad proposition (n:o 31) föreslagit Riksdagen att besluta

att till Stockholms stad måtte, på de i en af stadsfullmäktige i Stockholm aflåten, i statsrådsprotokollet intagen skrifvelse den 26 januari 1891 närmare angifna vilkor, få under eganderätt öfverlåtas all den här i hufvudstaden belägna, kronan tillhöriga mark, som i skrifvelsen till dylik upplåtelse ifrågasattes;

att samtliga de inom kvarteren L, O, N och M å en vid propositionen bilagd karta belägna områden, som, efter det öfverenskommelse i nyss omförmälda afseende blifvit med staden Stockholm träffad, skulle komma att tillhöra kronan, måtte i den ordning, Kongl. Maj:t kunde pröfva lämpligt, få för kronans räkning föryttas, dock under

vilkor, hvad anginge den sålunda föreslagna försäljningen, att densamma ordnades så, att för de områden, som komme att föryttras, måtte erhållas en köpeskillning, motsvarande ett medelpris af minst fem kronor för hvarje kvadratfot;

att af de medel, som inflöte vid försäljning af såväl nyssnämnda som de förut till gardesregementena upplåtna, vid 1885 års riksdag till afyttring bestämda områden, måtte till beredande åt lifgardet till häst af nytt kasernetablisement äfvensom till förflyttning af artilleriets ammunitionsförråd och laboratorium användas ett belopp af 2,300,000 kronor; samt

att medel till såväl nyssnämnda byggnadsföretag som ock de gatur regleringsarbeten, hvilka till följd af den ifrågasatta försäljningen af ofvan angifna områden erfordrades, måtte få, efter Kongl. Maj:ts bepröfvande, af statsverkets tillgångar förskjutas.

I sammanhang med detta ärende har utskottet till behandling förehaft en af herr *J. H. G. Fredholm* inom Andra Kammaren väckt, jemväl till utskottet remitterad motion (n:o 191), deri föreslagits, att, för den händelse Riksdagen lemnade bifall till den i Kongl. Maj:ts proposition n:r 31 gjorda framställning om försäljning af lifgardets till häst tomter, Riksdagen då jemväl måtte besluta om sättet och vilkoren för sjelfva försäljningen.

Till förenämnda statsrådsprotokoll har statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet till en början anfört, att redan vid föredragning inför Kongl. Maj:t den 20 februari 1885 af frågan om beredande af nya kasernetablisement för Svea och Andra lifgardet, hade dåvarande statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet fäst Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på det mindre tillfredsställande skick, i hvilket jemväl lifgardets till häst kasernetablisement befann sig. På sätt departementschefen upplyst, skulle, enligt en utredning, som i detta afseende lemnats af chefen för lifgardesbrigaden, de å detta etablissement erforderliga utvidgnings- och reparationsarbetena, äfven om desamma inskränktes till det allra nödvändigaste, fordra en summa af 186,000 kronor, och chefen för fortifikationen hade, såsom departementschefen vidare yttrat, i sitt den 2 april 1884 i ämnet afgifna utlåtande anmält, att, derest jemte nyssnämnda arbeten äfven en utvidgning af kasernbyggnaden ansåges nödig, så att det för manskap stadgade kasernutrymme skulle kunna, jemväl i det fall att en femte squadron förlades i etablissementet, inom detsamma beredas, kostnaderna för kasernetablisementets iståndsättande skulle komma att uppgå till 295,000 kronor.

Någon framställning om anslag för dessa reparations- och utvidningsarbeten hade emellertid ej aflåtits till Riksdagen. Förslag att genom afyttrande af de åt fotgardesregementena upplåtna områden bereda medel för uppförande åt dessa regementen af nya kasernetablissemment hade då redan bragts å bane, och ehuru något bestämdt förslag till förflyttning äfven af lifgardets till häst kasernetablissemment ej förelåg, hade dock tydligt af departementschefens ofvannämnda anförande framgått, att han fann den väckta frågan om förbättringar i sist omförmälda regementes nuvarande etablissement likaledes böra på nyssnämnda sätt lösas. Han hade visserligen icke ansett skäl då föreligga att i sammanhang med den ifrågasatta afyttringen af fotgardesregementenas förutvarande tomtområden föreslå försäljning af lifgardets till häst tomt, men hade å andra sidan förmålt, att som, derest nyssnämnda afyttring och den dermed i samband stående regleringen af de lifgardets till häst kasernetablissemment omgifvande tomtorna komme till stånd, den tid antagligen icke vore aflägsen, då en förflyttning utaf äfven detta kasernetablissemment med största fördel för statsverket kunde ega rum, det icke syntes honom lämpligt att på det nuvarande etablissementet nedlägga de i sådant afseende beräknade, ej obetydliga summor.

Riksdagen hade — fortsätter departementschefen — för sin del gått ännu längre. I den skrifvelse, som Riksdagen den 20 maj 1885 aflät såsom svar å Kongl. Maj:ts proposition om beredande af nya kasernetablissemment åt de båda fotgardesregementena, hade nemligen, bland annat, yttrats, att, då Riksdagen ansett sig böra medgifva den föreslagna försäljningen af den till fotgardesregementena upplåtne mark, det syntes med skäl kunna ifrågasättas, huru vida icke en förflyttning af jemväl lifgardets till häst kasernetablissemment lämpligen borde i sammanhang dermed ega rum, att, enligt hvad Riksdagen inhemtat, tjenlig plats för detta etablissement kunde beredas i närheten af och öster om de för fotgardesregementena föreslagna nya kasernbyggnaderna, att värdet å de till ifrågavarande kasernetablissemment gränsande tomter skulle, enligt hvad Riksdagen med visshet antog, betydligt höjas, derest äfven det dertill hörande området blefve upplåtet till byggnadsplatser, samt slutligen att, då Riksdagen sålunda ansett, att jemväl nämnda område afyttras, Riksdagen funnit sig böra i sammanhang dermed framhålla, att upplåtandet af detta område till byggnadsplatser möjligen torde föranleda en förändrad tomtindelning af jemväl den då till försäljning föreslagna marken.

Med undantag af en mindre modifikation i nämnda tomtindelning hade, enligt hvad departementschefen meddelat, Riksdagens berörda skrifvelse hitintills ej föranledt någon egentlig påföjd. Vid densammas föredragning den 19 juni 1885 hade Kongl. Maj:t väl uppdragit åt chefen för fortifikationen att till Kongl. Maj:t inkomma med de för den ifrågasatta förflyttningen af lifgardets till häst kasernetablissemment erforderliga förslag och kostnadsberäkningar; hvarjemte Kongl. Maj:t, på hemställan af nämnda chef, genom bref den 12 februari 1886 meddelat föreskrifter om platsen för och utrymmet i det nya kasernetablissemmentet äfvensom förordnat, att kostnadsberäkningarne alternativt skulle omfatta jemväl förflyttning af artilleriets ammunitionsförråds- och laboratorii-byggnader; men då chefen för fortifikationen sedermera den 31 oktober 1887 hemställt, att som med hänsigt till den ringa efterfrågan, de redan till försäljning utbjudna gardeskaserntomterna då ännu rönt, det syntes honom föga sannolikt, att något nytt kasernetablissemment för lifgardet till häst under den närmaste framtiden kunde komma i fråga, Kongl. Maj:t måtte medgifva, att med fullbordandet af förslagen till dylikt etablissemment finge tillsvidare anstå, hade Kongl. Maj:t dertill lämnat bifall.

Det skäl, som sålunda bestämt Kongl. Maj:t att för tillfället medgifva uppskof med förarbetena för en slutlig lösning af lifgardets till häst byggnadsfråga, hade enligt departementschefens mening emellertid numera förlorat sin giltighet. Försäljningen af de forna gardestomterna hade hufvudsakligen under åren 1889 och 1890 fått den omfattning, att nära hälften af det område, som skulle afyttras, blifvit kronan frånhänt; och då dertill komme, att, på sätt öfverste Ribbing, hvilken hade försäljningen sig anförtrodd, uti skrifvelse den 13 januari 1891 framhållit, befintligheten af ett stort kasernetablissemment i omedelbar närhet af de tomter, som till försäljning utbjödes, måste i viss mån verka hämmande på afyttringen af de återstående tomterna, hade departementschefen ansett sig böra vidtaga åtgärder för nämnda byggnadsfrågas återupptagande och af sådan anledning genom särskilda embetsbref uppdragit åt vederbörande myndigheter att till Kongl. Maj:t inkomma med de förslag och yttranden, som för frågans framläggande för Riksdagen vore af nöden.

Med ledning af de sålunda inkomna utlåtandena har departementschefen lämnat följande redogörelse för den ställning, i hvilken frågan för närvarande befinner sig.

I fråga om *förhållandena inom det nuvarande kasernetablissemmentet* hade sekundchefen vid regementet i skrifvelse den 22 oktober 1890

inkommit med ett af särskilda utlåtanden från regementsläkaren och regementsveterinären åtföljdt yttrande och framginge deraf, bland annat, att logementen vore alltför trånga, så att, då lufttillgången i ett kasernrum i allmänhet ansåges böra utgöra minst 500 å 600 kubikfot per man, logementen i denna kasern lemnade tillgång på högst 400 kubikfot; att bottenvåningens logement, såsom utan mellanliggande källare hvilande direkte på den af berg bestående marken, måste röna ett för den derstädes inqvarterade personalen synnerligt ohelsosamt inflytande af det i bergsskrefvorna ständigt qvarstående grundvattnet; att då i brist på utrymme tvättställ för manskapets behof måst i sjelfva logementen anbringas, golfvet derstädes ständigt hölle sig fuktigt till men för sundheten inom logementen; att logementens ventilering, såsom skeende genom i fönstren insatta ventiler, lemnade mycket öfrigt att önska; att etablissemnet vore i saknad af uppvärmda korridorer för manskapets uppställning, af till lektionsrum afsedda lokaler samt af läs- och slöjdrum, putsrum, erforderliga verkstadslägenheter samt bostadsrum för musikunderofficerarne; att ordentliga lokaler för sekundchefs-, majors-, regementspastors-, regementsläkare- och regementsveterinär-expeditionerna ej heller funnes att tillgå; att arrestlokalerna inom etablissemnet vore alldeles otillräckliga, så att t. ex. för brott häktade och för mindre förseelser disciplinärt afstraffade lifgardister ofta måste förvaras i samma rum; att regementets stora och dyrbara förråd, såsom förvaradt å en skulle öfver squadronsstallarne, vore i hög grad utsatt för eldfara; att stallarne, synnerligen de för lif- samt 3:dje och 4:de squadronens hästar afsedda, vore för trånga och lede af ofullständig och oändamålsenlig ventilation, så att de mer eller mindre utbredda sjukdomar i andningsverktygen, som tid efter annan angripit regementets hästar, enligt regementsveterinärens åsigt hufvudsakligen haft sin grund i stallarnes beskaffenhet; att, då numera boningshus uppförts i omedelbart grannskap af etablissemnet, det för närvarande tillämpade, föråldrade systemet för stallspillningens bortförande måst utbytas mot mera tidsenliga och ganska kostbara anordningar; att sjukhuset med sina låga, illa ventilerade rum vore ytterst bristfälligt och i saknad af de allra nödvändigaste bekvämligheter; att ridhusen likaledes vore otillräckliga, samt slutligen att den mörka och alldeles för trånga matinrättningen befunne sig i ytterst dåligt skick.

Chefen för fortifikationen, som med anledning af denna sekundchefsens skrifvelse genom embetsbref den 3 november 1890 anmodats att jemväl afgifva yttrande rörande det skick, i hvilket etablissemnet befunne sig, och i sammanhang dermed tillika till behandling upptaga

frågan om möjligheten att, med hänsyn till kasernbyggnadernas beskaffenhet, under någon längre tid låta desamma utan mera omfattande reparationer för sitt ändamål användas, hade, hvad anginge byggnadernas nuvarande skick, uti sitt den 31 december 1890 afgifna utlåtande till alla delar instämt med sekundchefen, dervid särskildt framhållande sjuklokalernas bristfällighet och det efter chefens för fortifikationen åsigt ur både sanitär och byggnadsteknisk synpunkt ytterst menliga förhållandet, att golfven i nedra våningens manskapslogement hvilade direkte på det underliggande berget eller på en fyllning under och mellan golfbjelkarne, som under årens lopp blifvit mättad med fuktighet.

Hvad anginge frågan om kasernetablissemmentets fortsatta användande för sitt ändamål hade samme chef, efter anställd besigtning af byggnaderna förklarad, att, derest ett sådant användande skulle ifrågasättas, etablissemmentet måste, till förekommande af allvarsamma faror för så väl manskapets som hästarnes sanitära tillstånd, underkastas högst betydliga reparations- och förbättringsarbeten. Dessutom hade, genom den beslutade och delvis redan verkställda försäljningen af kringliggande kronotomter samt uppförandet å dessa tomter af stora byggnader äfvensom Storgatans betydliga sänkning etablissemmentet blifvit så kringskuret, att detsamma äfven af detta skäl icke vidare lämpar sig att bibehållas, helst det numera, såsom en särskild följd af Storgatans sänkning, gått förlustig sin naturliga utfartsväg, och den deraf föranledda anordningen att förlägga hufvudingången till etablissemmentets ena hörn medfört flera olägenheter. Slutligen tillkomme den betänkliga omständigheten, att det oväntadt hastiga bebyggandet af de utmed Storgatan midtför stallbyggnaderna belägna tomterna medfört en stor eldfara för dessa endast med få och trånga utgångar försedda byggnader, å hvilkas vindar stora massor hö och halm funnes upplagda och som sålunda måste tillsammans med de deri förvarade hästarne äfven vid en i sig alldeles ofarlig våldeld i motliggande boningshus komma att utsättas för mycken risk. Under påpekande jemväl af det stora och gynsamma inflytande, en förflyttning af lifgardets till häst kasernetablissemment måste komma att utöfva på försäljningen af de gardesregementena förut tillhöriga tomter, hvilkas afyttring 1885 års Riksdag medgifvit, men som ännu ej blifvit försålda, hade alltså chefen för fortifikationen förmält sin åsigt vara, att behofvet af ett ändamålsenligare kasernetablissemment för lifgardet till häst lämpligen borde på det sätt afhjelpas, att med försäljning af det område, på hvilket det nuvarande kasernetablissemmentet vore förlagdt, ett nytt sådant uppfördes.

I fråga vidare om tomtindelningen af det till lifgardet till häst nu upplåtna område, som vid en dylik lösning af nämnda byggnadsfråga skulle blifva disponibelt att afyttras, hade chefen för fortifikationen på anmodan den 4 juli 1890 afgifvit utlåtande. Med upplysning, att den del af området, som synes böra till tomter indelas, hade en sammanlagd ytvidd af 35,937,5 kvadratmeter (407,686 kvadratfot), hade bemälde chef deri erinrat, att, då Linnégatans förlängning redan inginge i planen för regleringen af fotgardesregementenas förutvarande kaserntomter, de gator och platser, som i och för nu ifrågavarande tomtindelning behöfde ordnas, endast vore Styrmansgatan, utvidgad till 18 meters bredd, samt två med denna gata parallela nyupptagna gator emellan Storgatan och Linnégatans förlängning, den ena 18 och den andra 24 meter bred, äfvensom en mindre trekant norr om nyssnämnda förlängning vid Narvavägen; och hade han föreslagit att beträffande gatudelarnes öfverlåtande till Stockholms stad öfverenskommelse träffas på följande villkor nemligen,

1:o) att kronan utan ersättning på staden öfverlåter eganderätten till den erforderliga gatumarken samt åtager sig kostnaden för de nya gatudelarnes fullständiga ordnande med afloppsledningar samt tuktad sten i både kör- och gångbanor, de senare inom huggen kant- och rännsten, endast med det undantag, att å Styrmansgatans vidgade del någon afloppsledning icke må behöfva läggas; samt

2:o) att staden åtager sig dels att för all framtid underhålla och belysa samtliga inom det ifrågavarande området utlagda gatudelar och dels att till fastställd profil reglera Styrmansgatans öfriga del mellan Linné- och Storgatan senast samtidigt med att kronan reglerar den utvidgade delen af nämnda gatusträcka.

Öfver denna framställning hade yttrande infordrats från stadsfullmäktige i Stockholm. I sitt den 26 januari 1891 afgifna utlåtande hade de till en början upplyst, att de områden, som enligt chefens för fortifikationen förslag skulle till Stockholms stad utan ersättning upplåtas, omfatta nedannämnda ytvidder:

a) det område som erfordras till Styrmansgatans utvidgning på östra sidan till 18 meters bredd i sträckan emellan Storgatan och den till igenläggning bestämda Gumshornsgatan, omkring kvadratmeter 845,

b) den nya 18 meter breda gata, som parallel med Styrmansgatan och i rät fortsättning af Gref-Magnigatan, skulle framdragas till Linnégatan, omkring.....

» 1,980,

Transport kvadratmeter 2,825,

	Transport	kvadratmeter 2,825,
c) den nya 24 meter breda gata, som i samma riktning skulle upptagas i rät fortsättning af Torsten- sonsgatan, omkring.....	»	3,400,
samt		
d) det trekantiga område, som norr om Torsten- sonsgatans förlängning skulle utläggas i den vinkel, som bildas vid Linnégatans och Narvavägens kors- ning, omkring	»	490.
		<hr/> Summa omkring kvadratmeter 6,715.

Beträffande villkoren för den ifrågasatta öfverlåtelsen, får utskottet hänvisa till den redogörelse, som deröfver finnes i statsrådsprotokollet (sid. 10—12) meddelad.

Hvad vidare anginge *frågan om den köpeskilling*, som vid försäljning af lifgardets till häst nuvarande kasernområde kunde antagas komma att inflyta, hade chefen för fortifikationen derom yttrat sig i sitt vid öfverlemnande af förslag till nytt kasernetablissemment den 31 december 1890 afgifna utlåtande. På sätt nämnde chef tillkännagifvit, skulle försäljningssumman enligt en af stadsingeniören i Stockholm på anmodan af honom uppgjord beräkning, komma att uppgå till 1,789,363 kronor 50 öre motsvarande en summa af icke fullt 4 kronor 40 öre för hvarje af de 407,686 kvadratfot, som de å området utlagda 47 byggnadstomterne tillsammans innehölle. Chefen för fortifikationen hade dock förmått, att han, vid jemförelse med det försäljningspris, som i medeltal erhållits för de redan afyttrade tomterna af fotgardesregementenas mark, funne detta uppskattningsvärde väl lågt, helst der vid jemväl borde tagas i betraktande de nu till försäljning ifrågasatta tomternas fördelaktiga läge vid redan ordnade gator och inom en redan bebyggd stadsdel. På sätt han tillkännagifvit, hade han därför genom andra sakkunnige män låtit anställa en förnyad granskning och värdering af ifrågavarande byggnadstomter och hade denna värdering, vid hvilken nyssnämnda försäljningspris tagits till ledning och som i öfrigt utgått från förutsättningen, att de nya gatorna vore vid försäljningen fullständigt ordnade och att byggnadsverksamheten här i hufvudstaden för framtiden komme att fortgå i samma omfattning, som under senaste årtionde, gifvit vid handen, att försäljningspriset kunde antagas komma att uppgå till 1,933,916 kronor 25 öre. Chefen för fortifikationen hade till och med förmått, att, äfven om för närvarande, då byggnadsverksamheten syntes vara i aftagande, högre pris än nyssnämnda icke

skulle kunna för dessa tomter ernås, man dock, efter hans öfvertygelse, kunde utan fara för missräkning antaga, att vid den minst 4 till 5 år aflägsna tidpunkt, då försäljningen antagligen kommer att ega rum och då de närliggande nya stadsdelarne hunnit blifva ännu mera bebyggda och ordnade, samma medelpris skall för dessa tomter erhållas som det för de nu under försäljning varande tomterna bestämda eller 5 kronor per kvadratfot, då hela försäljningen i rundt tal skulle inbringa 2,038,000 kronor. Det vore visserligen en sanning att de invid Strandvägen belägna, nu försålda tomterna afyttrats för ett vida högre pris och att några tomter med så förmånligt läge icke funnes bland hästgardes-tomterne, men å andra sidan inginge bland de nu under försäljning varande en stor mängd med vida sämre läge än någon af hästgardes-tomterna och dessa måste betydligt nedsätta medelvärdet för tomterna i deras helhet.

På sätt chefen för fortifikationen erinrat, kunde enligt departementschefens mening nyssnämnda belopp emellertid icke oafkortadt betraktas såsom byggnadskapital. Derifrån måste nemligen dragas dels kostnaden för de erforderliga gatornas ordnande, hvilket arbete, enligt hvad chefen för fortifikationen anmält, af stadsingenjören i Stockholm beräknats komma att erfordra en summa af 112,000 kronor, och dels omkostnaderna för tomtförsäljningens verkställande, hvilken, beräknad efter de grunder, som tillämpats i fråga om försäljningen af fotgardestomterna, kan antagas till 40,000 kronor. Med frånräknande af dessa båda belopp eller tillsammans 152,000 kronor skulle alltså af den inflytande försäljningssumman komma att återstå ett belopp af 1,886,000 kronor, som vore att disponera i och för det nya etablissemmentets uppförande.

Beträffande platsen för och utrymmet i det nya kasernetablissemmentet har Kongl. Maj:t meddelat bestämmelser genom brefvet den 12 februari 1886. Sedan nemligen chefen för fortifikationen den 19 juni 1885 erhållit befallning att låta upprätta och till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till uppförande af nytt kasernetablissemment för lifgardet till häst å annan plats än dess nuvarande kasernområde, hade bemälda chef i skrifvelse den 10 december samma år anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes lemna för förslaget upprättande erforderliga föreskrifter i nyssnämnda båda afseenden. Han hade dervid föreslagit, hvad anginge byggnadsplatsen, att etablissemmentet skulle förläggas till bergsplatån öster om artilleriets laboratorium nordvest om Källhagen, hvarjemte och enär,

derest berörda förslag vunne Kongl. Maj:ts bifall, artilleriets nuvarande ammunitionsförråds- och laboratoriibyggnader komme att allt för nära gränsa intill två kasernetablissemment, nemligen så väl det för lifgardet till häst sålunda föreslagna som det för Andra lifgardet afsedda nya etablissemmentet, han tillika förklarar sig anse nödigt, att berörda byggnader bortflyttades och förlades å annan plats, hvartill den s. k. Starbäcks ekbacke nordost om Starbäcksången å Djurgården syntes honom mest lämplig.

Kongl. Maj:t, som gillat, hvad chefen för fortifikationen föreslagit beträffande byggnadsplatsen, hade dervid tillika föreskrifvit, att vid upprättandet af förslag till nytt kasernetablissemment å ifrågavarande plats skulle iakttagas, att åt etablissemmentet icke gäfves större utsträckning åt öster än som nödvändigt erfordrades, hvarjemte Kongl. Maj:t i öfrigt bestämt dels att kostnadsberäkningarna alternativt skulle omfatta jemväl artilleriammunitionsförrådets och laboratoriets bortflyttning och uppförande å den i närheten af svea artilleriregementes kasern belägna så kallade Starbäcks ekbacke och dels att utrymmet i lifgardets till häst nya byggnader skulle beräknas för fem ungefärligen lika stora sqvadroner.

Det vore dessa föreskrifter, som legat till grund såväl för de under åren 1886 och 1887 upprättade eskissritningar till det nya kasernetablissemmentet som ock för de definitiva förslag, hvilka, efter det arbetet för kasernfrågans lösning återupptagits, af chefen för fortifikationen öfverlemnats.

I det första af dessa förslag, det som afgifvits den 31 december 1890, hade beräkningarne blifvit alternativt uppgjorda för två olika byggnadsplatser. Enligt det ena alternativet, som utgått från förutsättningen att åtminstone en del af de till artilleriets ammunitionsförråd och laboratorium hörande byggnader genast skulle bortflyttas och att kaserntomten, till undvikande af olägenheter vid den inre tjenstgöringen, skulle erhålla formen af en regelbunden fyrkant, skulle etablissemmentet förläggas så långt åt vester, som utan rubbning i artilleriets kyrkogård vore möjligt, och skulle byggnaderna i detta fall komma att upptaga omkring hälften af ammunitionsförrådets tomt och åt öster begränsas af det djupa dike som bildade aflopp åt laboratorii kärret. Enligt det andra alternativet, som uppgjorts under antagande, att nämnda byggnader tills vidare skulle bibehållas å sina nuvarande tomter, skulle deremot etablissemmentets vestra tomtlinie flyttas så långt åt öster, att den icke afskure någon del af ammunitionsförrådets tomt, och skulle såsom följd deraf etablissemmentet i öster komma att ej obe-

tydligt inskjuta på Ladugårdsgärdet å andra sidan det stora aflopps-diket.

För egen del hade chefen för fortifikationen lemnat företräde åt förstnämnda alternativ. Genom antagande af det sistnämnda kunde man visserligen tills vidare undgå de kostnader, som för ammunitions-förrådets förflyttning erfordrades, men denna förflyttning måste dock, enligt hans mening, redan på grund af det eldfarliga förrådets när-belägenhet till Andra gardets nya kasernetablissemment förr eller senare blifva en nödvändighet, och grundläggningskostnaderna på förstnämnda plats understege, enligt hvad chefen för fortifikationen anmälde, med omkring 89,000 kronor dem, som å den sistnämnda med dess synner-ligen omkring det stora afloppsdiket mycket ogynsamma byggnads-grund skulle blifva af nöden.

Totalkostnaden för etablissemmentet enligt nu ifrågavarande förslag hade af chefen för fortifikationen beräknats komma att utgöra 2,075,600 kronor, derest förstnämnda alternativ gillades, och 2,165,300 kronor i händelse etablissemmentet förlades å den sistnämnda platsen. Skilnaden till förmån för det första alternativet motsvarade, på sätt chefen för fortifikationen påpekat, i det allra närmaste det belopp, hvarmed grund-läggingskostnaderna i förra händelsen skulle komma att understiga motsvarande kostnader för det senare alternativet.

Chefen för fortifikationen hade emellertid ansett, att genom vissa inskränkningar i byggnadsplanerna den sålunda beräknade kostnaden skulle kunna i någon mån nedsättas. Så skulle genom förminskning af kanslibyggnaden och kasernflyglarnes längd kunna besparas 33,600 kronor, genom ändring af trapphuskonstruktionen 15,400 kronor, genom förminskning af stallarnes inre höjd 6,000 kronor, genom sänkning af stallskullarne 42,000 kronor och genom ridhusets förkortning med två volter 36,000 kronor eller sammanlagdt 133,000 kronor, så att hela kostnaden enligt det billigare alternativet på detta sätt skulle komma att nedgå till 1,942,600 kronor.

Mot de tre förstnämnda förändringarne i den ursprungliga bygg-nadsplanen hade chefen för fortifikationen ej funnit någon betänklighet af vägt förefinnas. Svarare stälde sig deremot, enligt hans åsigt, för-hållandena i fråga om de båda andra föreslagna inskränkningarna. Ut-rymmet i så väl skullarne som ridhuset vore, enligt hvad chefen för fortifikationen anmält, i den ursprungliga byggnadsplanen bestämdt på grund af särskild framställning af sekundechefen för lifgardet till häst; och hade bemälde chef dervid, med framhållande af nödvändigheten för regementet att för öfningarnes ändamålsenliga ordnande erhålla tillgång

till 3 täckta ridbanor, tillika, hvad anginge utrymmet i skullarne, såsom sin bestämda åsigt uttalat, att, derest detsamma gjordes mindre än som ursprungligen afsetts, regementets årliga fourrageringskostnad skulle blifva betydligt större än nu vore fallet. Det skulle nemligen under sådana förhållanden blifva för regementet omöjligt att, på sätt som hitintills egt rum, kunna på en gång mottaga hela eller åtminstone större delen af den för hvarje år erforderliga qvantiteten hö och halm; och erfarenheten hade gifvit vid handen, att såsom följd deraf inköpspriset i dess helhet skulle komma att ställa sig dyrare. Sekundchefen hade till bevis därför öfverlemnadt en tablå, utvisande medelupphandlingspriset å fourrage under sistförflutna 10 år vid lifgardet till häst och Svea artilleriregemente, vid hvilket sistnämnda regemente skullutrymmet vore så inskränkt, att endast den för en månad erforderliga fourrage-qvantiteten kunde på en gång mottagas; och framginge deraf, att efter beräkning af de medelpris, Svea artilleriregemente under nämnda tidrymd måst för sitt behof af hö och halm betala, kostnaden för den qvantitet hö och halm, som under samma tid åtgått vid lifgardet till häst, skulle uppgått till 121,755 kronor 56 öre mera än som i verkligheten därför utgifvits. Chefen för fortifikationen hade under sådana omständigheter förmått sig icke kunna förorda någon förminskning af det föreslagna utrymmet vare sig i ridhuset eller stallarne.

Departementschefen, som häruti varit ense med chefen för fortifikationen, hade dock å andra sidan ansett den beräknade kostnaden för det nya kasernetablissemnetet för hög; och då vidare artilleriförrådets byggnader, på sätt chefen för fortifikationen påpekat, i hvarje fall måste bortflyttas samt vid sådant förhållande väsentliga besparingar syntes vara att emotse, derest man, med uppgifvande af fordringen på regulier form för det nya etablissementets kaserngård beslöte sig för att till byggnadsplats taga hela artilleriförrådets tomt i anspråk, hade departementschefen anmodat chefen för fortifikationen att utarbete nytt förslag till kasernetablissemnet och dervid tillse, att alla sådana förändringar och inskränkningar i det ursprungliga förslaget vidtoges, som utan att förringa etablissementets militära användbarhet kunde verka till nedsättning af kostnaderna; och skulle chefen för fortifikationen vid det nya förslagens utarbetande vara berättigad utgå från den förutsättningen, att en sådan anordning af etablissementets byggnader, som hade till följd att kaserngården ej erhöle fullt regulier form, jemväl kunde vinna Kongl. Maj:ts fastställelse.

I skrifvelsen den 2 sistlidne februari hade chefen för fortifikationen inkommit med dylikt omarbetadt förslag, i hvilket, på samma gång ut-

rymmet i ridhuset och stallskullarne bibehållits oförändradt, alla öfriga inskränkingar i den ursprungliga byggnadsplanen, som befunnits möjliga, blifvit vidtagna; och hade vidare i syfte att Ladugårdsgärdet måtte i minsta möjliga mån inkräktas af byggnader och på det att etablissementets östra gränslinie måtte komma att fullständigt falla inom det stora från laboratoriekärret ledande afloppsdiket, etablissementet förlagts något mera åt vester, så att hela artilleriförrådets tomt tagits i anspråk och etablissementet i vester kommit att gränsa till det åt Andra lifgardet upplåtna parkområdet. Följden deraf hade blifvit, att etablissementet fått en oregelbunden utstakning, men då denna oregelbundenhet knappast blefve synlig från södra sidan, således hvarken från den förbi etablissementet ledande väg eller från Djurgårdsbrunnsviken eller från den motsatta Djurgårdsstranden, någon anmärkning ur estetisk synpunkt icke borde kunna häremot göras. Slutligen hade likaledes såsom följd af nuvarande utstakning, gårdsutrymmet på sätt och vis kommit att sönderfalla i två delar, men äfven denna olägenhet ansåge chefen för fortifikationen, med hänsigt särskildt till de båda gårdarnes öfverskådlighet, icke vara af någon betydelse.

Den nedsättning i det första billigare alternativets slutsumma, som af de ifrågasatta ändringarna i det ursprungliga förslaget blefve en följd, hade af chefen för fortifikationen beräknats till 135,600 kronor eller ungefär samma belopp, som till en början ansetts kunna vinnas endast under förutsättning, att betydande, men i och för sig olämpliga inskränkingar i stallskullarnes och ridhusets utrymme vidtogos. Etablissementet skulle alltså, enligt nu ifrågavarande förslag, kunna uppföras för 1,940,000 kronor och hade chefen för fortifikationen förmålt, att nedsättningen i pris skulle blifvit ännu större, derest icke vid närmare undersökning två af byggnaderna befunnits tarvå en vida dyrbarare grundläggning, än man med hänsigt till byggnadsplatsens belägenhet haft skäl antaga.

Beträffande sättet för det sålunda erforderliga kostnadsbeloppets guldande, hade chefen för fortifikationen erinrat, att den summa, som beräknats komma att inflyta vid försäljningen af lifgardets till häst nuvarande kasernområde, uppginge till 1,886,000 kronor. Denna skulle sålunda icke fullt förslå till betäckande af de numera till det minsta möjliga nedsatta byggnadskostnaderna; och ansåge chefen för fortifikationen bristen 54,000 kronor böra täckas från det belopp, i rundt tal 143,500 kronor, hvarmed, på sätt han anmält, den verkliga kostnaden för de nu fullbordade fotgardeskasernerna understigit den beräknade, en utväg, som chefen för fortifikationen förmålt sig finna så mycket mera i sin

ordning, som ej mindre de medel, hvilka för dessa kasernetablissemens uppförande varit att tillgå, utan äfven hela den behållning af nära 1,000,000 kronor, som genom den redan beslutade tomtförsäljningen beräknas komma statsverket till godo, till betydlig del vunnits genom försäljning af mark, som ursprungligen varit till lifgardet till häst upplåten.

Hvad till sist anginge kostnaden för *förflyttningen af artilleriets ammunitionsförrådsbyggnader och laboratorium* hade generalfälttygmästaren och chefen för artilleriet i derom afgifvet yttrande upplyst, att i det förslag, som i detta afseende med anledning af förut omförmälda bref den 12 februari 1886 upprättats, ifrågavarande kostnad beräknats till 511,733 kronor 71 öre. Deri hade emellertid icke ingått kostnaden för framdragande af stadens vattenledning till det tilltänkta nya etablissementet. Med tillägg af den därför erforderliga utgiften, som enligt hvad generalfälttygmästaren anmält, beräknats till 11,000 kronor, skulle alltså hela kostnaden för förflyttningen efter det ursprungliga förslaget kommit att uppgå till 522,733 kronor 71 öre.

Generalfälttygmästaren hade dock låtit omarbета hela förslaget; och dervid utgått från den förutsättningen, att till de 3 byggnader, som vore afsedda att inrymma reservbatterier och ammunitionskolonner med mera dylikt, användes med korrugerad jernplåt täckt trästomme i stället för sten, som från början varit meningen, hvarigenom en besparing skulle vinnas af

kronor 130,313: 40.

Då vidare en af dessa byggnader äfvensom en i förslaget upptagen vaktarestuga redan vore uppförda, hvarförutom samtliga ritningar för hela det nya etablissementet vore utarbetade och betalda, skulle ytterligare från den ursprungligen beräknade byggnadskostnaden afgå hvad som för dessa arbeten erfordrats med

» 45,800: —

eller tillsammans kronor 176,113: 40,

såsom följd hvaraf kostnaden för etablissementet

skulle komma att utgöra

» 346,620: 31

eller om dertill lades

» 15,000: —

utgörande den förhöjning, som på grund af den efter det ursprungliga förslagets upprättande inträdda prisstegringen å tegel måste beräknas för de byggnader, som ännu vore afsedda att uppföras

af nämnda ämne tillsammans kronor 361,620: 31.

Departementchefen, som i hufvudsak delade de åsigter, som sålunda uttalats af de i ärendet hörda myndigheter, har vidare anført, att, på sätt så väl Riksdagen som vederbörande embetsmyndigheter i sina skrifvelser i ämnet framhållit, med skäl kan antagas, att bortflyttandet af lifgardets till häst nuvarande kasernetablissemment skulle gynnsamt återverka på försäljningen af de kronans i närheten belägna tomter, hvilkas afyttrande redan af statsmagterna beslutats, i hvilket departementchefen särskildt betonat, hvad äfven utaf öfverste Ribbing i hans skrifvelse den 30 januari 1891 påvisats, att nemligen enligt all erfarenhet byggnadsverksamheten i nya stadsdelar företrädesvis toge till utgångspunkt redan bebyggda sådana. Så hade t. ex. fallet varit vid bebyggandet af Storgatan, vid hvilkens östra ända hus vid hus uppstått, i trots af det ogynsamma inflytande, granskapet af lifgardets till häst kasernetablissemment måst hafva utöfvat, under det att tomterna vid den breda och ljusa Narvavägen, som genom lifgardets till häst kasernetablissemment skildes från närliggande bebyggda kvarter, ännu saknade köpare. Det kunde alltså med nästan fullständig visshet emotses, att lifgardets till häst tomter, hvilka vore belägna i omedelbar anslutning till bebyggda stadsdelar, skulle, sedan den för närvarande något mer inskränkta enskilda byggnadsverksamheten på nytt tagit fart, med lätthet låta afyttra sig och att såsom följd deraf äfven tomterna vid Narvavägen och vid angränsande längre bort belägna gator sedermera skulle utan svårighet finna köpare.

Härförutom måste emellertid, enligt hvad departementchefen vidare anført, äfven förhållandena inom det nuvarande kasernetablissemmentet tagas i betraktande. Af den redogörelse, som af sekundchefen i detta afseende lemnats, framginge, att detsamma icke utan omfattande reparationer kunde försättas i tidsenligt skick, och det kunde åtminstone ifrågasättas, om ej på grund af det stora belopp, hvartill dessa visat sig uppgå, etablissemmentets ombyggnad bort, äfven utan samband med den å bane bragta frågan om kasernområdets försäljning, såsom den ändamålsenligaste åtgärden tillstyrkas.

Det förslag till indelning i tomter af lifgardets till häst nuvarande kasernområde, som af chefen för fortifikationen uppgjorts, samt de ifrågasatta vilkoren för de blifvande gatornas öfvertagande af Stockholms stad syntes ej heller gifva skäl till erinran. Förslaget till tomtindelning vore upprättadt i nogrann anslutning till den för angränsande tomter gällande regleringsplan och äfven nämnda vilkor kunde sägas vara i fullkomlig öfverensstämmelse med den, som år 1885 bestämts för öfvertagandet af gatorna å det då till försäljning upplåtna området.

De särskilda bestämmelser för öfvertagandet, som stadsfullmäktige i Stockholm ansett sig böra ifrågasätta utöfver dem, som af chefen för fortifikationen föreslagits och som vore affattade med ledning af de år 1885 fastställda, hade nemligen, till uteslutande ändamål att rättsligen ordna förhållanden, som faktiskt redan egde bestånd eller som blefve en nödvändig följd af den föreslagna regleringsplanen.

Den blifvande försäljningssumman för kasernområdet ansåge departementchefen sig likaledes kunna beräkna till det belopp, som af den förutvarande chefen för fortifikationen antagits såsom det sannolika och hvaremot äfven den nuvarande chefen för samma corps, icke ansett sig hafva någon erinran att göra. Det kunde icke bestridas, att de tomter, hvilkas försäljning nu vore i fråga, i sin helhet egde ett gynsammare läge, än de, hvilkas afyttring år 1885 beslöts, äfven om af de senare några funnits, som på grund af särskilda förhållanden erbjudit synnerligen stor lockelse, och det kunde under sådana förhållanden väl försvaras, att samma medelpris för samtliga tomterna beräknas. Försäljningspriset för de tomter, hvilkas afyttring beslöts år 1885, hade till och med hittills öfverstigit nämnda pris, i det de betingat ett medelpris af 6 kronor 14 öre per kvadratfot.

Äfven i fråga om platsen för den nya kasernen vore departementchefen ense med chefen för fortifikationen. Genom att besluta sig för den byggnadsplats, som nämnde chef i sitt första yttrande alternativt föreslog, skulle visserligen kostnaderna för förflyttningen af artilleriets ammunitionsbyggnader och laboratorium möjligen någon tid kunna undvikas; men det måste härvid ihågkommas, att den stora fara, för hvilken närheten af dessa med eldfarliga ämnen uppfyllda byggnader utsatte de nya dyrbara kasernetablissemangen, i och för sig gör det nödvändigt att vidtaga åtgärder för nämnda byggnaders förflyttning och att, fränsetd nämnda omständighet, förhållandena inom det nuvarande artilleriförrådet dessutom vore sådana, att en ombyggnad af detsamma vore synnerligen önskvärd. Generalfälttygmästaren och chefen för artilleriet hade i en särskild promemoria närmare yttrat sig i dessa hänseenden och deri erinrat, bland annat, att, jemte det i byggnaderna förvarades en massa explosiva ämnen, den tillverkning af ammunition, som derstädes försigginge, dessutom är af synnerligen eldfarlig beskaffenhet; att lokalernas anordning nödvändiggör, att i samma byggnad måste förvaras så väl ammunitionsmaterialier som tygförrådet tillhöriga fordon och effekter, så att i händelse af ellsolycka sistnämnda dyrbara statsegendom med lätthet kunde gå förlorad; att de olika till förrådet hörande lokalerna vore förlagda på en stor ytvidd och sinsemellan skilda genom

mellanliggande vägar och garnisonskyrkogården m. m. och att såsom följd deraf dels det fåtaliga befälet svårligen kunde med tillbörlig noggrannhet öfvervaka samtliga i förrådet pågående arbeten dels stora kostnader måste för transport af materialier inom etablissemnet uppkomma; att detsamma afägsenhet från jernvägsstation jemväl bidroge till ökade kostnader för transporter, samt slutligen att lokalernas beskaffenhet icke vore sådan, som i gällande bestämmelser för vård af artilleriförråd föreskrifvits.

Hvad anginge kostnaden för lifgardets till häst nya kasernetablissemnet, så ansåge departementschefen, att, efter den omarbetning, det ursprungliga förslaget numera undergått, möjlighet att än ytterligare nedbringa densamma icke vidare förefunnes. Då emellertid äfven den summa 1,940,000 kronor, som sålunda skulle för etablissemnet erfordras, måhända kunde vid jemförelse med hvad som åtgått för de båda, för större personal afsedda fotgardeskasernerna, synas väl stor, hade departementschefen erinrat, dels att flera lokaler, synnerligast de för expeditioner och dylikt afsedda, måste, oafsedt vederbörande truppförbands styrka, till enahanda antal och nästan till samma storlek i hvarje kasern förefinnas, dels att antalet underofficerare vore proportionsvis vida större vid lifgardet till häst än vid de båda fotgardesregementena och att, då de för dessa tjenstemäns inqvartering afsedda lokaler medtog en ej oväsentlig del af utgifterna för ett kasernetablissemnet, kostnaden, beräknad per man, måste ställa sig högre för lifgardets till häst kasernetablissemnet än för de båda fotgardesregementenas, samt slutligen, hvad som naturligtvis mest måste inverka, att uppförandet af de stora stallarne och ridhusen, som för lifgardet till häst i dess egenskap af kavalleriregemente vore nödvändiga, icke kunde aflöpa utan högst betydliga kostnader. Förglömmas måste ej heller, att det nya etablissemnet vore afsedt för 5 sqvadroner och att, derest såsom följd deraf en af Kronprinsens husarregementes sqvadroner, på sätt flera gånger ifrågasatts, förflyttas till lifgardet till häst, de på bristande utrymme beroende olägenheterna vid kasernetablissemnet i Malmö, hvilka i sin mån förmått Kongl. Maj:t att till 1889 års Riksdag aflåta proposition om detta etablissemnets ombyggnad, måste blifva i afsevärd grad förminskade.

Under förutsättning att Kongl. Maj:t gillade dessa åsigtter, skulle alltså erfordras för lifgardets till häst kasernetablissemnet 1,940,000 kronor och för förflyttning af artilleriets ammunitionsförråd och laboratorium 361,620 kronor 31 öre, hvilket senare belopp dock kunde afrundas nedåt till 360,000 kronor, och, då de försäljningsmedel, som

kunde beräknas inflyta vid afyttringen af lifgardets till häst nuvarande kasernområde, icke syntes komma att förslå till täckande af dessa belopp, tillsammans 2,300,000 kronor, den i öfrigt erforderliga summan böra anvisas till utgående från den behållning, som vid slutlig försäljning af de öfriga gardeskaserntomterna komme att uppstå. Som bekant hade denna vid 1885 års riksdag beräknats till 973,825 kronor. Då dertill lades de 143,500 kronor, hvarmed den verkliga kostnaden för fotgardesregementenas kaserner understigit den beräknade, skulle behållningen komma att utgöra 1,117,325 kronor och skulle alltså, äfven om derå anvisades de 414,000 kronor, som utöfver den antagliga behållna försäljningssumman för lifgardets till häst kasernområde erfordrades för det nya etablissementet och förflyttningen af artilleriets ammunitionsförrådsbyggnad och laboratorium, af sistnämnda försäljningsmedel komma att återstå en summa af i rundt tal 700,000 kronor.

De erforderliga medel för så väl de i sammanhang med afyttringen af lifgardets till häst kasernområde nödiga gatuläggingsarbetena som ock de ifrågasatta byggnadsföretagen borde, i afvaktan på försäljningen af nämnda område, under någon tid förskjutas; och slutligen har departementschefen upplyst, att hela försäljningssumman för samtliga hitintills afyttrade gardestomter med derå uppförda byggnader uppgått till 2,601,763 kronor 78 öre och att deraf dels kontant och dels i skuldebref till statskontoret inlevererats 2,463,424 kronor, under det att återstoden reserverats eller användts till bestridande af kostnaderna för gators ordnande, diverse byggnaders förflyttning, tomtstyckning och försäljningsprovision med mera dylikt.

Såsom till åberopade statsrådsprotokoll jemväl erinrats, uttalade 1885 års Riksdag, vid det då lemnade bifallet till Kongl. Maj:ts förslag om försäljning af viss kronan tillhörig, till gardesregementena upplåten mark samt om uppförande af nya kaserner för fotgardesregementena, den mening, att värdet å de till hästgardeskasernen gränsande tomter med visshet kunde antagas komma att betydligt höjas, derest jemväl denna kaserns område blefve upplåtet till byggnadsplatser, samt att saluvärdet för detta område borde fullt motsvara kostnaden för ett nytt etablissements uppförande. Delande denna uppfattning, anser utskottet Riksdagen nu böra fatta beslut om försäljning af det af hästgardet för närvarande disponerade området och har i sammanhang härmed velat i

föribigående erinra om, att endast beslutet om hästgardeskasernens förflyttning torde redan i och för sig föranleda höjning i försäljningspriset för kronans angränsande tomter. Den hittills pågående försäljningen af dessa kronans tomter har öfver hufvud visat sig fördelaktig och försäljningens utsträckning till nu ifrågavarande område måste följaktligen kunna antagas komma att visa ett ekonomiskt gynsamt resultat.

Då utskottet sålunda, om än hästgardeskasernens nuvarande beskaffenhet må kunna gifva anledning till berättigade anmärkningar, särskildt hvad de osunda logementens olämplighet beträffar, funnit den föreliggande frågan om denna kaserns förflyttning böra betraktas hufvudsakligen ur ekonomisk synpunkt, i det att ej allenast denna förflyttning medgifver en vinstgivande tomtförsäljning, utan äfven till följd af berörda försäljning ett nytt tidsenligt kasernetablissemment bör kunna åstadkommas utan särskilda kostnader från statens sida, har utskottet ansett, att andra byggnadsfrågor icke böra med denna sammanblandas. På grund häraf har utskottet icke trott det vara lämpligt att i detta sammanhang taga under ompröfning, huruvida nya byggnader böra, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, uppföras för artilleriets ammunitionsförråd och laboratorium. Då emellertid Kongl. Maj:ts förslag innebär, att det nya kasernetablissemmentet skall delvis förläggas å den plats, som för närvarande upptages af berörda förråds och laboratoriums byggnader och hvarigenom dessa måste förflyttas till annan plats, hafva nämnda särskilda byggnadsfrågor, som i öfrigt icke hafva någon gemenskap med hvarandra, sålunda blifvit sammanbundna. Redan på grund häraf finner utskottet anledning att motsätta sig etablissemmentets uppförande på den plats Kongl. Maj:t föreslagit; men äfven andra skäl tala för dess förläggande på annat ställe. Efter- hvad under de fortsatta undersökningarna af marken vid berörda plats erfarits, erbjuder densamma delvis synnerligen olämplig grund för de afsedda byggnaderna. Dess fördelaktiga belägenhet torde deremot innebära grundad anledning till antagandet, att den i en snar framtid torde, åtminstone hvad vissa delar beträffar, blifva så värdefull, att dess upptagande för nu ifrågasatta ändamål bör undvikas.

Under förevarande ärendes beredning hafva flera andra platser än den nu ifrågasatta blifvit för det nya etablissemmentet föreslagna. Utskottet tilltror sig emellertid icke kunna med visshet afgöra, hvilken af de sålunda föreslagna platserna må vara för ändamålet tjenligast, och har derföre endast velat uttala den mening, att etablissemmentet synes böra uppföras å kronans mark i omedelbar närhet intill Ladugårdsgärdet,

hvilket exercisfält äfven synes utan olägenhet kunna i någon ringa mån tagas i anspråk för ifrågavarande byggnader.

Beträffande kostnaden för den nya kasernen har utskottet ansett, att denna, som af Kongl. Maj:t beräknats till 1,940,000 kronor, skulle kunna något nedsättas. En sådan nedsättning har utskottet dock ej tilltrött sig böra föreslå till högre belopp än 54,000 kronor, hvarigenom byggnadskostnaden skulle komma att uppgå till högst 1,886,000 kronor, eller den beräknade försäljningssumman för de nu af hästgardet disponerade tomterna, hvilken summa utskottet, som, enligt hvad ofvan anförts, icke funnit sig böra förorda anslag till nya byggnader för artilleriets ammunitionsförråd och laboratorium, alltså ansett böra ställas till Kongl. Maj:ts disposition för det nu afsedda byggnadsföretaget, hvilket, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, bör utföras i den omfattning, att det lemnar utrymme för fem sqvadroner.

Hvad slutligen beträffar det af herr Fredholm i ofvannämnda motion framställda förslag om närmare bestämmande af sättet och villkoren för ifrågavarande försäljning af hästgardesregementets nuvarande kasernområde, har utskottet velat erinra, att de af motionären lemnade uppgifter i så mätto äro vilseledande, att den försäljningsmannen tillkommande provision enligt kongl. brefvet den 2 oktober 1888 är bestämd till 4 procent endast å hvad som erhålles *utöfver* fem intill sex kronor för qvadratfoten och således ej, såsom motionären anför, vid sådant försäljningspris för hela saluvärdet. Enligt utskottet meddelade uppgifter har försäljningsmannen under de nära sju år, som uppdraget fortgått, i provisionsprocent uppburit tillsammans 51,830 kronor 26 öre, deraf 30,679 kronor 27 öre utgått till kontorshyra, kontorsbiträde, annonser, ersättningar till juridiskt biträde och agenter m. m., så att den behållna provisionen belöpt sig till 21,150 kronor 99 öre. Ehuru denna provisions belopp icke synes gifva anledning till erinran, föreställer sig utskottet dock, att vid den nu förestående utsträckta försäljningen möjligen någon nedsättning i provisionen må kunna ega rum. Vid sådant förhållande och då Kongl. Maj:t i allt fall icke lärer underlåta att tillse, att i detta hänseende icke större ersättningar komma att utgå än som skäligt är, har utskottet ansett herr Fredholms motion icke böra lända till någon Riksdagens åtgärd.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemställer utskottet:

a) att Riksdagen, med anledning af Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition må besluta,

att till Stockholms stad må, på de i en af stadsfullmäktige i Stockholm till Kongl. Maj:t aflåten, i

statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för den 4 februari innevarande år intagen skrifvelse den 26 januari 1891 närmare angifna vilkor, få under eganderätt öfverlåtas all den här i hufvudstaden belägna, kronan tillhöriga mark, som i skrifvelsen till dylik upplåtelse ifrågasättes;

att samtliga de inom kvarteren L, O, N och M å den vid samma statsrådsprotokoll fogade karta belägna områden, som, efter det öfverenskommelse i nyss omnämnda afseende blifvit med staden Stockholm träffad, komma att tillhöra kronan, må, i den ordning Kongl. Maj:t kan pröfva lämpligt, få för kronans räkning föryttras, dock under vilkor, hvad angår den sålunda föreslagna försäljningen, att densamma ordnas så, att för de områden, som komma att föryttras, må erhållas en köpeskilling, motsvarande ett medelpris af minst fem kronor för hvarje kvadratfot;

att af de medel, som inflyta vid försäljning af nyssnämnda områden, må till beredande åt lifgardet till häst af nytt kasernetablissemment användas ett belopp af 1,886,000 kronor; samt

att medel till såväl nyssnämnda byggnadsföretag som ock de gaturegleringsarbeten, hvilka till följd af den ifrågasatta försäljningen af ofvan angifna områden erfordras, må få efter Kongl. Maj:ts bepröfvande af statsverkets tillgångar förskjutas;

b) att Kongl. Maj:ts framställning i fråga om beredande af medel för förflyttning af artilleriets ammunitionsförråd och laboratorium icke må af Riksdagen bifallas;

c) att herr Fredholms ofvannämnda motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 maj 1892.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.
